Герберт УЕЛЛС

# ЧЕРВОНИЙ ГРИБ

Життя остогидло містерові Кумсу. Він тікав світ за очі від свого нещасливого дому, відчуваючи відразу до існування не тільки власного, а й до будь-чийого, завернув у провулок за газовим заводом, щоб швидше вирватися з міста, перейшов дерев’яним мостом через канал до Шпачиних котеджів і опинився сам у великому сосновому бору, далеко від людських очей, гармидеру й марноти марнот. Ні, годі терпіти! Він проклинав усе на світі, хоч це й не було схоже на нього, і гучно повторював, що терпіти годі.

Містер Кумс мав бліде обличчя, темні очі й гарні чорні-пречорні вусики. Трохи потертий, але дуже цупкий комірець стояв сторчма, створюючи враження подвійного підборіддя, а пальто (хоч і поношене) було обшите смушком. Світло-коричневі з чорними смужками рукавички мали на кінчиках пальців дірочки. У вигляді містера Кумса, як казала його дружина в ті чарівні, давно забуті й безповоротні дні — одне слово, до їхнього одруження, — було щось войовниче. Тепер вона називала його — хоч і гидко говорити про те, як розмовляє між собою подружжя, — вона називала його "малим нечупарою". А втім, дружина вигадувала йому й інші прізвиська.

Пересварка й цього разу почалася через оту гадюку Дженні, дружинину подругу. Що божої неділі вона без будь-якого запрошення з боку містера Кумса з’являлася до них на обід і збивала бучу на цілий день. Це була дебела, галаслива дівка, яка любила крикливо вдягатись і пронизливо сміятися. Але сьогодні її поява перевершила все, що було досі: Дженні привела з собою свого жениха, вирядженого так само без смаку, як і вона. І ось містер Кумс у накрохмаленому чистенькому комірці й вихідному сюртуку сидів розгніваний за власним столом і мовчав, тоді як дружина з своїми гостями мололи такі дурниці, що

незручно було слухати, ще й на все горло реготали. Але містер Кумс це стерпів, а після обіду (його подали, "як завжди", з запізненням) міс Дженні не придумала нічого кращого, як сісти за рояль. Вона заходилася бринькати оті простацькі мелодії, так ніби це був звичайнісінький будень! Який же нормальний чоловік стерпить отаке казна-що! Почують сусіди, почує вся вулиця — ганьба ж на все місто! Ні, змовчати містер Кумс не міг!

Він уже хотів був дати волю своєму обуренню, аж раптом відчув, що блідне, і від нерішучості в нього перехопило в горлі. Містер Кумс сидів біля вікна на стільці — в кріслі розсівся отой їхній новий гість. Нарешті містер Кумс повернув голову.

— Не-ді-ля! — промовив він голосом, у якому вчувалася погроза. — Не-ді-ля!

Це правда, голос у нього був, як то кажуть, неприємний. Дженні грала собі далі, але дружина, що саме переглядала стосик нот на роялі, втупила в нього погляд.

— Знов щось не так? — озвалась вона. — Людям уже й розважитись не можна?

— Я не маю нічого проти розумних розваг, — відповів низенький Кумс, — але не збираюся слухати в неділю у своєму домі отаке бринькання, наче в будень.

— А вам що — не до вподоби, як я граю? — запитала Дженні. Вона кинула грати й, жахливо зашурхотівши всіма своїми оборками, крутнулася на обертовому стільчику.

Кумс відчув, що буде сварка, і, як усі нервові, сором’язливі люди в таких випадках, відразу спалахнув.

— Ви там обережно на стільчику! — застеріг він. — Бо він на таку вагу не розрахований.

— А ви не чіпляйтеся до моєї ваги! — роздратовано огризнулася Дженні. — То що ви говорили в мене за спиною про мою гру?

— Ви, звісно ж, не хочете сказати, що в неділю вам неприємно слухати музику? — втрутився новий гість. Відкинувшись у кріслі, він пихнув хмаркою сигаретного диму й ніби аж співчутливо всміхнувся.

А місіс Кумс поспішила заспокоїти подругу:

— Не звертай уваги, Дженні, грай.

— Саме це я й хочу сказати! — відповів гостеві містер Кумс.

— Дозвольте поцікавитись: а чому? — промовив гість.

Він з насолодою потягував сигарету й вочевидь уже втішався наперед сваркою. Це був високий худий молодик у модному ясно-коричневому костюмі й при білій краватщ" зі срібною шпилькою з перлиною, "Якби він мав смак, то прийшов би в чорному костюмі", — подумав містер Кумс і нарешті відповів:

— А тому, що мене це не влаштовує. Я людина ділова. І повинен зважати на своїх покупців. Розумні розваги...

— Його покупці! — зневажливо вигукнула місіс Кумс. — Щодня тільки й балачок, що про його покупців! Ми повинні робити це, ми повинні робити те...

— Якщо тобі не подобається зважати на моїх покупців, — промовив містер Кумс, — то нащо ти виходила за мене заміж?

— От-от! — укинула Дженні й повернулася до рояля.

— Зроду не бачила таких, як ти! — сказала місіс Кумс. — Відколи ми побралися, ти став зовсім іншою людиною. Колись...

Тим часом Дженні знов уже гупала по клавішах: бум, бум, бум...

— Послухайте! — вигукнув містер Кумс, утративши нарешті самовладання. Він устав і підвищив голос. — Кажу ж вам, я цього не потерплю! — Від обурення в нього аж напнувся на грудях сюртук.

— Ну годі вам, заспокойтеся, — мовив, підводячись, довготелесий молодик у ясно-коричневому костюмі.

— Та хто ви такий, щоб мене заспокоювати! — гаркнув містер Кумс.

Після цього заговорили всі зразу. Гість заявив, що він "наречений" Дженні й захищатиме її, а містер Кумс відповів, що хай захищає її де завгодно, тільки не в його домі. А місіс Кумс попросила чоловіка посоромитись і не ображати гостей, бо він, мовляв, уже й так як той (я про це вже згадував) "малий нечупара". Одне слово, скінчилося все тим, що містер Кумс звелів гостям забиратися з його дому геть, але вони не пішли, і тоді він заявив, що в такому разі йому доведеться піти самому. Його збуджене обличчя пашіло, в очах стояли сльози, коли він вискочив у передпокій, і поки приборкував там пальто — рукава сюртука, наче змовившись, раз у раз задиралися — та струшував з циліндра порох, Дженні знов сіла за рояль і зухвало проводжала його з дому бриньканням: бум, бум, бум... Містер Кумс вибіг через крамницю і хряснув дверима так, що задвигтів увесь будинок. Ось що стало, щоб не довго розводитись, безпосередньою причиною його гнітючого настрою. Тепер вам, мабуть, зрозуміло, чому йому так остогидло життя.

Походжаючи мокрими грузькими стежками під соснами — був уже кінець жовтня, і в рівчаках та під купами глиці виднілися грибні гнізда,

— містер Кумс пригадував невеселу історію свого одруження. Вона була звичайна й досить банальна. Тепер він починав усвідомлювати, що дружина вийшла за нього заміж просто з цікавості й бажання перемінити своє життя, сповнене тяжкої, стомливої роботи й тривог. Та, як і більшість жінок її кола, вона була надто обмежена й не розуміла, що повинна допомагати чоловікові в його справах. Вона була ласа до розваг, любила потеревенити, мала товариську вдачу й вочевидь розчарувалася, коли збагнула, що заміжжя не врятувало її від гніту нужди. Сімейні клопоти дратували місіс Кумс, і на найменше зауваження з боку чоловіка вона заявляла, що він весь час "бурчить". Чому він уже не такий ніжний, яким вона знала його колись? А Кумс був просто звичайна собі маленька людина, вихована на книжці "Поможи собі сам"; він плекав скромну мрію про "достаток", нажитий шляхом ощадності та боротьби з конкурентами. А потім з’явилася Дженні, цей Мефістофель в жіночій подобі, з її постійними балачками про "закоханців" і почала водити його дружину по театрах і "всяких таких місцях". Та й не тільки це; дружина ще мала тіток, двоюрідних братів і сестер, і всі вони тягли з нього гроші, ображали його, заважали вести справи, розганяли покупців і взагалі отруювали йому життя. Це вже не вперше містер Кумс тікав із дому, охоплений гнівом, обуренням і водночас якимсь страхом; він люто й навіть уголос присягався, що більше цього не потерпить, і так помалу марнував свою енергію. Ніколи ще він не відчував такої глибокої відрази до життя, як цієї неділі. До відчаю його довів, певно, й сьогоднішній обід, і оце сіре небо... Можливо, також, він почав усвідомлювати, що тривалі невдачі в його справах — це наслідок одруження. Тепер йому загрожувало банкрутство, а потім... Може, вона ще пошкодує, коли буде вже надто пізно! А доля, як я згадував, обсадила стежку в бору запашними грибами, обсадила рясно й строкато, ще й з обох боків.

Не з медом доводиться дрібному крамареві, коли його дружина виявляється такою ненадійною супутницею. Всі його гроші вкладено в діло, і покинути дружину означало б улитися десь на чужині в армію безробітних. Розлучення для нього — недозволенна розкіш. Давні, добрі традиції шлюбу на все життя безжально зв’язують йому руки, і його

починання нерідко кінчаються трагічно. Муляри забивають своїх дружин до смерті, герцоги своїм зраджують, а от дрібних клерків та крамарів конкуренція в наші дні все частіше доводить до розорення й самогубства. Тож і не дивно, що за таких обставин — і я прошу читача сприйняти це якомога поблажливіше — в уяві містера Кумса зринув саме цей благородний спосіб відмовитися від зруйнованих надій, і якийсь час він думав про бритви, револьвери, столові ножі та зворушливі листи до судового слідчого з іменами ворогів та щирим благанням простити його. Але скоро злість у містера Кумса заступив глибокий смуток. Він одружувався у цьому самому пальті, в цьому самому першому його і єдиному в житті сюртуку... Він пригадав також, як вони гуляли в цьому самому бору, як роками терпіли нужду, щоб збити гроші, пригадав ясні, сповнені надій перші дні подружнього життя... І ось що з усього цього вийшло! Невже доля така немилосердна до людей? Його знов посіла думка про смерть.

Містер Кумс згадав про канал, над яким щойно переходив, і засумнівався, чи буде йому там з головою, навіть на середині. І поки він міркував про це, на очі йому трапився червоний гриб. Хвилю містер Кумс безтямно дивився на нього, потім став і нахилився, щоб його взяти, — йому здалося, що то просто якийсь невеличкий шкіряний предмет, скоріше всього гаманець. І в цю мить він побачив, що то шапка гриба, надзвичайно червона, аж ядучого відтінку, слизька, лискуча і з кислуватим запахом. Містер Кумс нерішуче простяг руку і раптом за якийсь дюйм від гриба спинився: його мозок пронизала думка про отруту. Потім він зірвав гриба й випростався, тримаючи його в руці.

Запах у гриба був, звичайно, гострий, різкий, але не відразливий. Містер Кумс відламав шматочок; свіжа м’якоть мала ясно-кремовий колір. Та не минуло й десяти секунд, як вона змінила, мов зачарована, колір і зробилася жовто-зеленою. Дивитися на це було навіть цікаво. Містер Кумс відламав ще шматочок і ще. "Дивовижна штука ці триби, — подумав він. — Всі вони мають смертельну отруту, як часто казав мені батько. Смертельну отруту!"

"Це найкраща нагода для вирішального кроку. Чому б не тут і не зараз?" — міркував містер Кумс. І відкусив від гриба маленький шматочок — зовсім маленький, просто крихту. В роті стало так гірко, що він мало не виплюнув, а тоді почало пекти, наче це була гірчиця з хріном і з грибним присмаком.

Містер Кумс був такий збуджений, що не стямився, як і проковтнув той шматочок. То який же зрештою гриб на смак — приємний чи ні? Містер Кумс почував себе навдивовиж у безпеці. Треба скуштувати ще раз. Диви, а гриб і справді непоганий, навіть досить смачний! Захопившись цим відкриттям, містер Кумс забув про свій клопіт. Адже це була гра зі смертю! Він відкусив іще один шматочок, а тоді зумисне напхав грибом повен рот. У нього якось дивно закололо в пальцях на руках і ногах. Частіше забився пульс, у вухах зашуміла кров, ніби десь поруч залопотів водяний млин. "Спробую ще трохи..." — пробурмотів містер Кумс. Він обернувсь, оглядівся довкола й відчув, що ноги ледве його тримають. За кілька кроків він побачив невеличку червону пляму і рушив до неї. "Закуска хоч куди! — мурмотів містер Кумс. — О, та тут їх чимало!.." Він рвучко ступив уперед і впав ницьма, простягти до грибів руки. Але їсти уже не став. Він забув про все на світі.

Містер Кумс перекинувся горілиць, потім сів навпочіпки й здивовано роззирнувся. Старанно почищений циліндр відкотився до рівчака. Містер Кумс приклав до чола руку. Щось із ним сталося, але що саме, він не міг збагнути. Принаймні ніщо його вже не гнітило, на душі стало легко, радісно. Але в горлі все ще пекло. І раптом він весело, щиро розсміявся. Невже його щось гнітило? Він нічого не пам’ятав. У всякім разі, тепер він уже не сумуватиме. Містер Кумс звівся на ноги й стояв, похитуючись і споглядаючи з ясною усмішкою білий світ. Тоді почав дещо пригадувати — ні, не багато, бо в затуманеній голові наче закрутилася якась карусель. Він згадав, що вдома посварився, бо вони там хотіли розважатися. Зрештою, вони мали цілковиту рацію; жити треба якомога радісніше. Зараз він піде додому, залагодить усе й заспокоїть їх. А чом би не прихопити з собою і цих чудових поганок та не пригостити тих трьох? Назбирати цілий капелюх, з горою. Оцих

червоних із біленькими цятками і трохи жовтеньких. Ні, він показав себе таки занудою, ворогом будь-яких розваг. Але він усе владнає. А що як одягти пальто навиворіт і настромляти в кишені гілочок дроку з жовтими квіточками? От смішно буде! І — з піснею додому. Цілий вечір веселитися!

Коли містер Кумс пішов, Дженні кинула грати, знов крутнулася на стільчику й промовила:

— І нічого було так нервувати!

— Бачите, містере Кларенс, що мені доводиться терпіти, — сказала місіс Кумс.

— Дуже він запальний у вас, — поважно відповів містер Кларенс.

— Він навіть не розуміє, в якому становищі ми опинилися, — провадила місіс Кумс. — Ось що мені особливо прикро. Тільки й думає про свою крамничку. Прийдуть, бува, до мене гості, чи куплю собі щось, аби пристойно вдягтися, чи витрачу на якусь дрібничку трохи грошей, відкладених на господарство, — зразу невдоволення. "Ощадність, — каже, — це боротьба за життя!" І так щодня. Вночі не спить, лежить і сушить собі голову, як би на мені заощадити зайвий шилінг. А якось навіть зажадав, щоб ми їли маргарин. Досить мені хоч раз поступитись — і всьому край!

— Звісно, — мовила Дженні.

— Якщо чоловік цінує дружину, — проказав містер Кларенс, відкидаючись у кріслі, — то повинен бути готовий задля неї на жертви. Щодо мене... — Він перевів погляд на Дженні. — То я й не подумаю про одруження, поки не матиму змоги жити на широку ногу. А то це буде просто егоїзм. Крізь життєві незлагоди чоловік має пройти сам, а не тягти за собою ще й...

— Аз цим я не зовсім згодна, — урвала його Дженні. — Не розумію, чому це чоловік повинен відмовлятися від допомоги жінки? Аби лиш він не повівся з нею підло. Бо це просто підлістью".

— Ви не повірите, — сказала місіс Кумс, — але я, мабуть, таки втратила була глузд, коли виходила за нього. І куди тільки мої очі дивились!.. Якби не мій батько, ми б і весільної карети не бачили...

— Господи! Невже ж він до такого дійшов?! — промовив вражений до глибини душі містер Кларенс.

— Гроші, мовляв, йому потрібні для діла! Ну, й таке інше казав. Він навіть не дозволив би найняти жінку, щоб помагала мені в домі раз на тиждень. Але я наполягла на своєму. А яку бучу здіймає через гроші!.. Метушиться, кричить, тицяє мені свої книги та рахунки. "Нам би тільки перебути цей рік, — каже, — а там справи підуть". А я йому: "Якщо перебудемо цей рік, то потім знов почую: "Нам би тільки перебути ще один рік!" Я тебе знаю, — кажу йому. — Не діждешся, щоб я висохла на тріску й стала опудалом! Чого ж ти не одружився на служниці, — питаю, — коли тобі потрібна була служниця, а не порядна дівчина?!"

Ось як обурювалась місіс Кумс. Та нащо нам слухати ці бридкі балачки! Досить зауважити, що невдовзі всі троє кинули перемивати містерові Кумсу кісточки й затишно всілися коло каміна. Потім місіс Кумс пішла заварити чай, а Дженні вмостилася на бильце крісла біля містера Кларенса й кокетувала з ним, поки за дверима забряжчали чашки.

— А що то мені почулося?! — лукаво промовила місіс Кумс, входячи до кімнати.

І посипалися жарти про поцілунки.

Вони зручненько сиділи собі довкола невеличкого круглого столика, коли в будинку почувся шум — то повернувся містер Кумс. На вхідних дверях клацнув засув.

— А ось і мій володар! — сказала місіс Кумс. — З дому йде, як лев, а приходить, як ягня. Б’юсь об заклад...

У крамниці почувся гуркіт — схоже було на те, що впав стілець. Потім по коридору хтось пройшов начебто якимсь вихилясом. Нарешті двері розчинились — з’явився Кумс. Але це був уже зовсім не той Кумс. Бездоганний комірець теліпався на шиї. Містер Кумс стояв у пальті навиворіт, жилет був прикрашений пучками розквітлого жовтого дроку, а під пахвою господар дому тримав колись старанно вичищений циліндр, наполовину наповнений потовченими грибами. Але ці незначні, хоч і дивні зміни у святковому вбранні містера Кумса були просто ніщо проти того, як змінилося його обличчя. Воно було мертвотно-бліде, неприродно розширені очі блищали, а посинілі бляклі губи кривила сумовита посмішка.

— Веселіться! — гукнув він, спинившись у дверях. — Розумні розваги... Танцюйте! — Він ступив три кроки вихилясом по кімнаті, став і вклонився.

— Джіме! — вереснула місіс Кумс.

У містера Кларенса від переляку аж відвисла нижня щелепа.

— Чай! — буркнув містер Кумс. — Чай — це прекрасна річ. Поганки теж.

— Він п’яний, — промовила Дженні ледве чутно. Ніколи ще вона не бачила, щоб у п’яних було таке бліде обличчя, такі розширені й блискучі очі.

Містер Кумс простяг містерові Кларенсу жменю яскраво-червоних грибів.

— Смакота! — мовив він. — На, скуштуй.

Господар був веселий і привітний. Та коли він побачив їхні ошелешені обличчя, настрій у нього перемінився, як це часом буває у божевільних, і його охопила нестримна лють. Він аж тепер нібито згадав про сварку, через яку й побіг із дому. На диво гучним голосом — місіс Кумс такого в нього й не чула — він вигукнув:

— Мій дім! Я тут господар! їжте, що вам даю! — Містер Кумс прокричав це, здавалося, не зробивши жодного зусилля, жодного різкого жесту й не зрушивши з місця, — так, ніби прошепотів. Він стояв і простягав жменю грибів.

А Кларенс виявився боягузом. Не витримавши дикого, божевільного погляду містера Кумса, він скочив на ногк, відштовхнув назад крісло й, зіщулившись, відвернувся. Кумс кинувсь до нього. Дженні, скориставшись цією нагодою, вереснула й метнулася за двері. Містер Кумс подався за нею. Кларенс хотів був вислизнути також. Кумс, перекинувши столика з чашками, схопив його за комір і спробував напхати йому в рот грибів. Кларенс радо залишив у господаря в руках свій комірець і вискочив у коридор; все обличчя в нього було в червоних кришках від потовчених мухоморів.

— Зачиніть його! — крикнула місіс Кумс і таки встигла б замкнути двері, якби спільники не покинули її.

Дженні вгледіла, що двері до крамниці стоять навстіж, і шмигнула туди, клацнувши за собою замком, тоді як Кларенс поквапно сховався на кухні. Містер Кумс усім тілом наліг на двері, а його дружина, помітивши, що ключ залишився з боку кухні, збігла сходами нагору й замкнулася в кімнаті для гостей.

Новоз’явлений марнотратник життя рушив у коридор. Він уже розгубив трохи своїх прикрас, однак респектабельний циліндр із грибами все ще тримав під пахвою. В коридорі містер Кумс завагався, вирішуючи, який із трьох шляхів вибрати, й нарешті пішов до кухні. Кларенс, марно поморочившись із ключем, відмовився від наміру замкнути господаря і втік до посудомийні при кухні, де й попався, перше ніж устиг відчинити двері у двір. Те, що сталося далі, містер Кларенс описує дуже скромно. Здавалося, спалах гніву в містера Кумса вже минув, і він знбв був таким собі добродушним витівником. Довкола лежали ножі — столові, кухонні, — і Кларенс вельми великодушно вирішив порозважати містера Кумса, аби лиш уникнути трагедії. Нема сумніву в тому, що містер Кумс від душі повтішався з містера Кларенса; навряд чи вони гралися б дружніше й веселіше, навіть якби знали один одного змалку. Господар рішуче зажадав, щоб Кларенс скуштував грибочків, потім вони по-дружньому поборюкались, і містер Кумс глибоко пошкодував, що так розцяцькував своєму гостеві обличчя. А тоді Кларенсову голову ніби підставили під кран, натерли йому лице щіткою для взуття, — він, видно, твердо поклав собі не перечити будь-яким примхам цього божевільного, — і нарешті скуйовдженого, полинялого, обшарпаного гостя увібгали в пальто й випхнули через чорний хід надвір, бо двері до крамниці все ще тримала на замку Дженні. Відімкнути двері на вулицю їй не пощастило, але засув урятував її в ту хвилину, коли містер Клумс заходився відмикати своїм ключем американський замок. Отож до самої ночі Дженні просиділа в крамниці.

Далі містер Кумс — певно, все ще шукаючи розваг, — повернувся на кухню і, хоч і був запеклий ворог спиртного, випив (чи вилив на лацкани свого першого і єдиного в житті сюртука) не менш як півдесятка пляшок міцного портеру, що їх місіс Кумс тримала на випадок своєї хвороби. Він зчинив веселий дзвін, відбиваючи шийки від пляшок тарілками (їх подарували дружині на весілля), ще й наспівував жартівливих пісеньок. Так почалася та грандіозна пиятика. Містер Кумс дуже порізав об пляшку палець (і це кровопролиття — єдине в усій історії), крім того, у нього почалися спазми, бо на людину, що не звикла пити, міцний портер діє дуже сильно. Мабуть, від усього цього демон грибної отрути нарешті

вгамувався. Але ми краще накинемо покривало на завершальні події того недільного вечора. Закінчилося все цілющим сном на вугіллі в підвалі.

Минуло п’ять років. Знову стояв жовтень, і містер Кумс знову прогулювався пополудні в сосновому бору за каналом. Це був той самий чорноокий приземкуватий чоловік із темними вусиками, що й на початку нашої історії, але його підборіддя тепер подвійним уже не тільки здавалося. На Кумсу було нове пальто з оксамитовими лацканами; вишуканий комірець із відгорненими ріжками, не грубий і не цупкий, замінив звичайний, який носили всі. На містерові Кумсу був лискучий циліндр і майже новенькі рукавички — правда, на кінчику одного пальця вже виднілося охайно заштопане місце. Навіть випадкова людина впізнала б у ньому дуже порядного чоловіка, а закинута назад голова свідчила про те, що він знає собі ціну. Тепер це був власник крамниці, що тримав трьох помічників. Поруч із Кумсом, мовби пародія на нього, ішов засмаглий здоровань — його брат Том, який повернувся з Австралії. Вони згадували про колишні свої труднощі, і містер Кумс щойно змалював братові своє фінансове становище.

— Так, дільце в тебе непогане, Джіме, — сказав Том. — Твоє щастя, що в цій конкуренції тобі пощастило так розмахнутися. І твоє щастя, що в тебе така дружина, — на неї ти можеш покластися, як на себе.

— Між нами кажучи, — озвався містер Кумс, — не завжди воно так було. Ох, не завжди... На початку ця жіночка була досить легковажна. Жінки взагалі дивні створіння!

— Та що ти кажеш!

— Авжеж. Ти навіть не уявляєш собі, яка вона була неврівноважена. І все намагалася сісти мені на голову. А я надто любив її, був надто поступливий, одне слово... отакий... Вона й забрала собі в голову, що все на світі існує тільки для неї. Перетворила мій дім на якийсь салон, день

при дні в неї сиділи знайомі, подруги з кавалерами... Щонеділі виспівували жартівливих пісеньок, а крамниця павутиною обростала. Вона ще й бісики пускала всяким молодикам! Кажу тобі, Томе, в своєму домі я не був господарем.

— Аж не віриться!

— Правда. Я, звісно, пробував наставити її на розум і казав: "Я не герцог, щоб утримувати дружину, як пещеного звірка. Я взяв тебе заміж, щоб мати помічницю і подругу". Я їй пояснював: "Ти повинна мені допомагати, удвох ми здужаємо". Та вона й чути нічого не хотіла. "Ну гаразд, — вирішив я. — Чоловік я м’який, але тільки поки мені не увірветься терпець. А до цього воно, — кажу, — йде". Де там, не слухала ніяких застережень.

— І що ж?

— З жінками таке часто буває. Вона не вірила, що мені може ввірватися терпець. Такі жінки, як моя, —це між нами, Томе, —не поважають чоловіка, якщо анітрохи його не бояться. І ось, щоб налякати її, я влаштував одного разу бучу. Якось прийшла до нас Дженні, дружинина подруга, — вони разом працюють, — із своїм женихом. Я з ними трохи посварився, пішов сюди, до лісу, — день видався тоді такий самий, як сьогодні, — і все тут гарненько обміркував. А потім повернувся додому та як накинувся на них!..

— Ти?!

— Ага. Ти знаєш, я наче збожеволів. Ні, я її не бив, стримався. Але тому хлопцеві задав перцю! Просто щоб показати їй, на що я здатний. А він, до речі, був здоровило. Оглушив я його і ну бити посуд! Одне слово, нагнав на неї такого страху, що вона втекла й замкнулася в кімнаті для гостей.

— А далі?

— Оце й усе. На другий день уранці я їй заявив: "Тепер ти знаєш, який я, коли мені ввірветься терпець". І більше їй не треба було нічого казати.

— І відтоді ти щасливий, еге?

— Можна сказати, що так. Головне — наполягти на своєму. Якби не було того дня, я б уже ходив по світу з торбою, а сама вона й уся її сімейка нарікала б на мене, що я довів її до злиднів. Я їх добре знаю. Але тепер у нас усе гаразд. І дільце, як ти сказав, у мене справді йде добре.

Вони мовчки йшли далі, і кожен думав про своє.

— Дивні вони створіння, ці жінки, — озвався нарешті Том.

— Їй потрібна тверда рука, — сказав Кумс.

— А грибів тут скільки!.. Куди не глянь! — зауважив раптом Том. — Не розумію тільки, яка з них людям користь?

Містер Кумс роззирнувся довкола.

— А по-моєму, призначення в них дуже мудре, — відповів він.

Отаку подяку заробив червоний гриб за те, що потьмарив цьому маленькому чоловікові розум, штовхнув його на рішучий крок і перемінив усе його життя.

© УЕЛЛС Герберт. У безодні: Оповідання. — К.: Веселка, 1988. — 312 с. ("Пригоди. Фантастика").

© ЛОГВИНЕНКО О. П., переклад з англійської, 1988.